Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Taggkörvel i Skåne

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo

Fig. 1. På Spillepengen i Malmö växer enorma bestånd av taggkörvel. Foto: Åke Svensson.

Taggkörvel *Anthriscus caucalis* är jag (KAO) väl bekant med eftersom den finns att beskåda på flera lokaler i Åhus, men i övrigt är den väldigt ovanlig i nordöstra Skåne. När jag stod i begrepp att skriva om floraväktarnas inventering av arten under de senaste åren, slog jag upp taggkörvel i mitt gamla exemplar av Weimarcks *Skånes Flora*. Där hade jag satt ett × och antecknat ”1/7-76 Vittskövle driva”. Nu, snart ett halvt sekel senare, tänkte jag lite skamset att detta måste ha varit en nybörjares glädjebestämning. 1976 hade jag just flyttat till Kristianstad och var fortfarande grön som botanist och helt obekant med floran i denna del av landskapet. Taggkörvel är ju en ruderatväxt som knappast passar på en lokal känd för sin fina sandstäppsflora med arter som tofsäxing *Koeleria glauca*, stor sandlilja *Anthericum liliago* och sandvedel *Astragalus arenarius*. Min skepsis höll i sig tills jag tittade närmre på den aktuella utbredningskartan ooch såg en prick som verkade hamna i trakten av Vittskövle. Och mycket riktigt, en koll i Exel-filen jag fått av Charlotte som underlag till kartan visade att hon noterat 500 plantor av taggkörvel på Vitttskövle driva i juni 2021. Naturligtvis kollade jag även kartan i Weimarcks *Atlas över Skånes flora*. Där finns bara två prickar i nordost varav en åter igen tycktes stämma med Vittskövle. Jag bad Lars Fröberg att titta i föreningens kortregister på Botaniska Museet i Lund, ooch visst, telegrafkomissarie Th. Lange noterade taggkörvel på Drivan redan 1926. Så här har denna, ofta tillfälliga art, med andra ord lyckats hålla sig kvar i ett helt sekel!

Taggkörvel är nära släkt med hundkex *Anthriscus sylvestris*, men lätt att skilja från denna och de flesta andra flockblomstriga arter som finns hos oss. Den är ofta slak och gänglig och mer eller mindre nedliggande. Genom sin

Fig. 2. Taggkörvel.
Foto: Åke Svensson.

gulgröna färg syns gärna lite större bestånd som fläckar i övrig vegetation. Som en av få inhemska arter har taggkörveln frukter som är rikligt försedda med krokborst. Av inhemska flockblomstriga arter är de endast rödkörvel *Torilis japonica*, vildmorot *Daucus carota* ssp. *carota* och sårläka *Sanicula europaea* som har frukter med liknande krokborst.

Taggkörvel är uttbredd i de västra, södra och centrala delarna av Europa och når i öster till Svarta Havsområdet. I Sverige är den känd från spridda fynd norrut till Norrbottnen, där de nordliga förrekomsterna varit av tillfällig karaktär. Som bofast växer taggkörvel i kustnära trakter i Götaland. Flest nutida rapporter kommer från Skåne, Blekinge, Öland och Gotland. De nordiska fynden av taggkörvel är de nordligaste för arten.

Taggkörvel är kalkgynnad och växer på torr, sandig, näringsrik mark. Växtlokalerna utgörs oftast av kraftigt kulturpåverkad mark som åkrar, trädgårdsland, vägkanter och ruderatplatser. I Skåne och på Öland växer taggkörvel även på havsstränder och då gärna på tånggödslade strandvallar. Det är oklart om dessa växtplatser utgör ursprungliga lokaler för arten eller om den tidigt blivit införd genom människans frivilliga eller ofrivilliga försorg och därefter spridits till dessa mera naturliga biotoper.

Taggkörvel är klassad som Sårbar (VU) på den senaste nationella rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Under inventeringen för *Floran i Skåne* 1989–2005 blev den noterad i 74 rutor (5 %) á 2,5 × 2,5 km. Då konstaterades att taggkörveln är ”uppgiven från något färre (ca

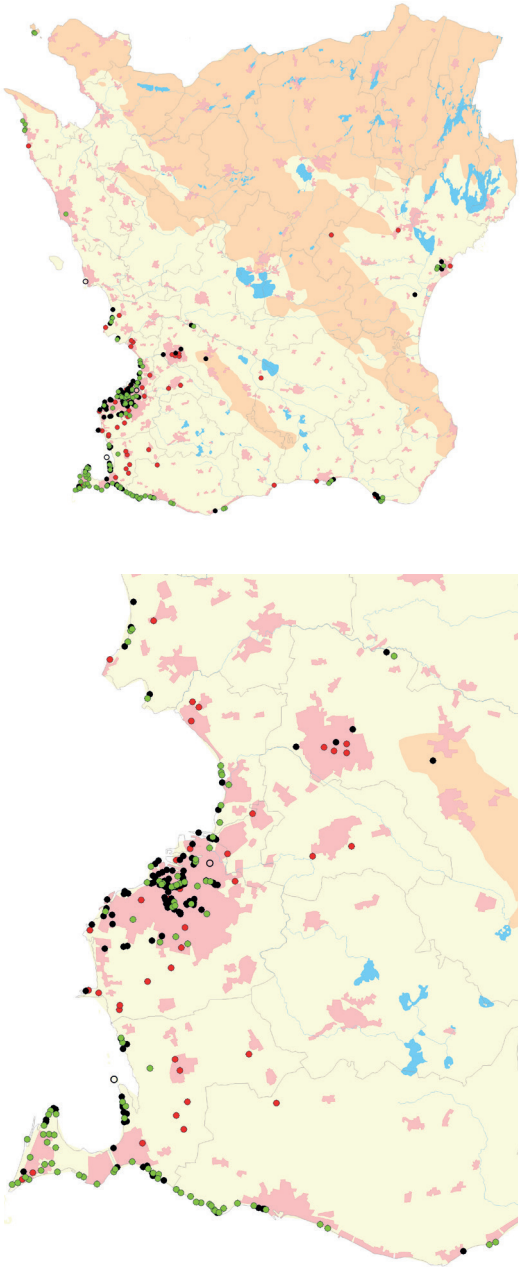

Karta 1. Taggkörvel enl. *Atlas över Skånes flora* (Weimarck & Weimarck 1985).

60) rutor vid förra inventeringen och även i ett längre tidsperspektiv snarare ökande än minskande" (Tyler 2007).

Den ökning som kunde anas i förhållande till Weimarcks inventering 1938–1972, tycks ha fortsatt. 2020–2022 besökte floraväktarna i Skåne drygt 150 lokaler där taggkörvel noterats under den senaste skåneinventeringen. Den återfanns på 109 lokaler men kunde inte återfinnas på 47 lokaler. Dock hittades 131 nya förekomster för taggkörvel under dessa tre år. Det är värt attt notera att många av dessa ligger nära både till varandra och i förhållande till äldre kända förekomster. Många av de 240 aktuella växtplatserna är väldigt individrika; på 84 av dessa räknades mer än 1000 exemplar in. T.ex. hyser Spillepengen och Ribersborg i Malmö, Kullens Havsbad i Höganäs och stranden väster om Barsebäcks gods i Kävlinge särskilt rika förekomster. Intressant är att ungefär en femtedel av de aktuella lokalerna återfinns på havsstränder och då företrädesvis på tångvallar.

Floraväktarnas inventering de senaste åren tyder på att taggkörvel ökat i Skåne, både vad gäller antalet lokaler och antalet individ. Det är svårt att se att den idag är en hotad art hos oss. Den är ovanlig eller saknas i stora delar

Kartor 2. Taggkörvel i Skåne efter 1989.

● = återfunnen 2020–2022
● = inte återfunnen 2020–2022
● = nya lokaler 2020–2022
○ = inte besökta 2020–2022

av Skåne. Utbredningen är starkt koncentrerad till den sydvästra delen av landskapet. I de urbana delarna av Malmö, på Falsterbohalvön och utmed kusten mellan Höllviken och Trelleborg finns många lokaler för taggkörvel. Det är dessa kusttnära områden som har det mildaste vinterklimatet i landet. En orsak till den synbara ökningen kan vara att taggkörvel är en art som gynnas av att det blir allt varmare till följd av vår tids klimatförändringar.

I de områden av Skåne där taggkörvel finns idag tycks den trivas och klara sig väl utan naturvårdens omsorger. Dock är det angeläget att åtminstoone några av havsstrandlokalerna har ett varaktigt skydd och en anpassad skötsel, då taggkörvel kan vara ursprunglig på sådana lokaler.

Litteratur

Olsson, K.-A. 1995. Taggkörvel i Aronsson, M. (red.) 1999. *Rödlistade kärlväxteer i Sverige – Artfakta*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

SLU Artdatabanken 2020. *Rödlistade arter i Skåne 2020*. SLU, Uppsala.

Tyler, T. m.fl. (red.), 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund

Weimarck, H. 1963. *Skånes flora*. Bokförlaget Corona AB, Lund.

Weimarck, H & Weimarck, G. 1985. *Atlas över Skånes flora*. Stockholm.

Fig. 3. Taggkörvel ur Oeder, G. C. 1777–1782, *Flora Danica*, Vol. 5. t. 863.